

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЗМІНИ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

студенти Карпенко І. В., Шишова Ю. Г.
(наук. керівник, ст. викл.: Лисиця В. І.)

З метою розширення фінансово-господарської діяльності та залучення значних обсягів іноземних інвестицій українські підприємства ведуть співпрацю з закордонними суб'єктами господарювання. Зовнішньоекономічну діяльність вони можуть здійснювати двома шляхами – через операції в іноземній валюті або мати закордонні господарські одиниці. В обох випадках виникає проблема відображення операцій в іноземній валюті в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, адже усі фінансові дані необхідно відображувати у єдиній валюті.

Обліку впливу змін валютного курсу присвячені праці багатьох зарубіжних учених, зокрема Р. Алібера, С. Стікнея, Ф. Чоя, Дж. Флавера, Л. Лоренсена, Г. Мюллера, К. Ноубса, Р. Паркера.

Необхідність у валютній трансляції, тобто перерахунку однієї валюти в іншу, зумовлена різними причинами: потребою реєстрації валютних операцій на рахунках бухгалтерського обліку та відображення їх у фінансовій звітності суб'єкта господарювання; необхідністю складання консолідованих фінансових звітів компанією, до складу якої входять закордонні господарські одиниці, які ведуть бухгалтерський облік і складають звіти у валютах, що відрізняються від звітної валюти материнської компанії та поданням фінансової звітності у валюті, яка відрізняється від валюти звітності.

У зв'язку з тим, що валютні курси постійно змінюються, процес валютної трансляції супроводжується виникненням облікових питань про те, який курс обміну використовувати при перерахунку.

У процесі валютного перерахунку застосовують три види валютних курсів: *історичний курс*, *курс «закриття»*, або *поточний курс* та *середній курс*. Використання різних валютних курсів привело до появи у міжнародній практиці різних методів валютної трансляції, які можна класифікувати на два типи.

До першого типу належить метод єдиного курсу, або курсу - «закриття» - всі активи й зобов'язання закордонного підприємства переводять у звітну валюту за курсом «закриття».

Другий тип використовує різні комбінації історичного курсу та курсу «закриття». Цей тип об'єднує три методи: поточно-непоточний, монетарно-немонетарний і часовий.

Поточно-непоточний передбачає поділ об'єктів обліку на поточні й непоточні. Поточні активи й зобов'язання перераховують за курсом «закриття», а непоточні — за історичним курсом.

Монетарно-немонетарний метод також ґрунтується на поділі активів й зобов'язань на монетарні та немонетарні. При цьому монетарні активи й зобов'язання перераховують за курсом «закриття», а немонетарні — за історичним курсом.

Часовий метод ґрунтується на принципі часовості: активи й зобов'язання, відображені в балансі за первісною вартістю, слід переводити за історичним курсом; активи й зобов'язання, відображені за поточною вартістю - за курсом «закриття».

Але всі розглянуті методи трансляції мають певні недоліки. Так, поточно-непоточний і монетарно-немонетарний методи мають однакові недоліки. Залишається необґрунтованим запитання, чому саме такий поділ статей звітності має визначати, який курс застосовувати при перерахунку; у монетарно-немонетарному методі валютний перерахунок немонетарних статей балансу за історичним курсом матиме сенс тільки в тому разі, якщо вони відображені в балансі за історичною вартістю, а не за справедливою. Недоліком методу курсу «закриття» є те, що використання валютного курсу на дату складання фінансової звітності при трансляції активів закордонного підрозділу, оцінених за історичною вартістю, призводить до одержання беззмістовних значень.

В Україні питання, пов'язані з валютним перерахунком, регламентуються такими нормативними документами: П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» та Інструкцією про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України.

Але у зв'язку з прийняттям нової редакції МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» виникли розбіжності між вимогами нормативних актів України з питань обліку впливу валютних курсів. Тому необхідно провадити подальші дослідження цього питання з метою наукового обґрунтування доцільності внесення змін у вітчизняне законодавство.